Poštnina pavšalirana.

Leto I., štev. 12. V Ljubljani, nedelja dne 5. septembra 1920. Posamezna štev. 60 vin.

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . 180 K
mesečno . . . . . 15 „
za zased. ozemlje . 300 „
za inozemstvo. . . 400 „

Oglasi za vsak mm višine stolpca (58 mm) . 2 K
mali oglasi do 30 mm stolpca (58 mm) . 1 „

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo: Miklošičeva cesta št. 16/I. Telefon št. 72.

Upravništvo: Sodna ulica št. 6. Telefon št. 36.

Račun kr. pošt. ček. urada 11942.

Ljubljana, 4. sept.

Nobeno vprašanje nam ne gre tako globoko k srcu kakor obmejno. Kadar glede *Koroške* pride kaj veselega, tedaj nam je najgrši dan kakor v solncu in rožah, če pa pride kaj slabega, nas stiska, kakor da nas hoče zadušiti. Naj uvažujeta Avstrija in ententno odposlanstvo, da v koroškem vprašanju zadevata v najobčutnejše živce naroda.

Po prehodu plebiscitne komisije je začela vztrajna tiha vojska proti naši upravi. Le-ta je bila v danih razmerah dosti dobra in nihče ne taji, da je narod lahko zadovoljnejši v coni A kakor v coni B. Tudi je bila pravična. Tej upravi izpodkopati avtoriteto, to je cilj avstrijskega dela. Po vsej praksi ententnega zastopstva vidimo, da se tudi ono pridružuje temu destruktivnemu delu.

Prva krivica, ki nam je bila zadana, je bil sklep, da naš zastopnik nima v komisiji glasovalne pravice. Ta sklep nas sicer ne veže, kajti mirovna pogodba je *zakon* kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki ga niti celovški mandatarji, niti ententa sama premeniti ne morejo.

Pri odpiranju demarkacijske linije je plebiscitni komisiji bila nemška želja program. Zdaj prihajamo v tretjo fazo: Določilo se je, kdo in kako bo glasoval. Komisija hoče spremeniti mirovno pogodbo v tem zmislu, da, če drugi pogoji obstoje, sme glasovati ne le oni, ki je 1. januarja 1919. stanoval v coni A, temuč v celem plebiscitnem ozemlju. Na tem vsa kazuistika oficirjev ne more nič premeniti. To ne stoji v mirovni pogodbi. Tudi v vprašanju nadzorstev socialnopolitične narave se komisija umešava brez podlage v pogodbi: nam je po mirovni pogodbi dana uprava v coni A, torej jo vršimo po naših zakonih. Ako je ta uprava boljša, je v tem res atrakcija za nas, vendar to je ravno zmisel one določbe, ki nam izročuje upravo.

Umešavanje gre že tako daleč, da se uprašujemo: *ali Avstrija sploh hoče plebiscit?* Ali ni vse to zabadanje iglic dokaz, da Avstrija plebiscita noče? Rada bi inscenirala spor, da se izogne odločitvi. Pri tem ji gredo ententni oficirji vedoma ali nevedoma na roko.

Mi hočemo, da se izvede plebiscit. Mi hočemo mir ne severu. Lojalno se držimo zakona, ki je ratificiral mirovno pogodbo. S tega stališča smo popuščali kakor je bilo treba. Popuščali smo več, kakor dopušča ugled naše armade, ki je nastopila na Koroškem tako, da so junaki, ki se danes hinavsko klanjajo francoskim in angleškim oficirjem, bežali v gore.

Ta naša trdna volja pa ima končno tudi svoje granice.

Na Koroškem stoje Jugoslovani že čez tisoč let. Vsak ve, da je to ljudstvo slovensko. Na tem nič ne premene janičarji iz suženjske dobe in trenotna nezadovoljstva kakega sloja. Takih nezadovoljstev je tudi na zapadu dovolj. Na Koroškem stojimo od prevrata tudi s svojo vojaško in upravno močjo. *Tu smo in tu ostanemo.* Mirno rečemo, da smo složni vsi, da je ni moči, ki bi nas *proti naši volji* odstranila iz cone A. Zdi se, da nekateri to pozabljajo.

Ako nas torej avstrijska politika odvrača od plebiscita, ker zahteva od nas sama ponižanja, in če ententni zastopniki mislijo, da so njim Avstrijci bližji, mora priti do preloma. Nas ministrski predsednik *Vesnić* je vendar enkrat našel pravo besedo: *Zanesimo se pred vsem na sebe same*, ali drugače povedano: *Jugoslavia farà da se.* Ako nočete prebiscita, dobro: Za nas je potem stvar končana. Nič aneksije! Saj Koroton je del našega telesa in krvi. Samo ugotovitev, da je plebiscitna episoda končana. Prišel bo čas, ko z Avstrijo uredimo kasneje tudi vprašanje cone A.

Ukaz o volitvah podpisan.

Beograd, 4. septembra. (Izvir.) Ukaz, s katerim se razpisujejo volitve je regent podpisal neposredno pred svojim odpotovanjem.

Pot regenta Aleksandra v Pariz.

Beograd, 4. septembra. (Izvirno.) V tukajšnjih političnih krogih se govori, da je nenadni regentov odhod v Pariz v važni zvezi z mednarodnimi dogodki, posebno z jadranskim vprašanjem in našimi odnošaji z Madžarsko, s katero je sklenila Francija politični dogovor in pridobila vrhu tega na svojo stran tudi Rumunijo. Danes prispe dr. Trumbić iz Londona v Pariz. V kratkem je pričakovati važnih dogodkov v zunanji politiki naše države. Regent se vrne šele prihodnjo soboto v Beograd. Njegovo potovanje se vrši popolnoma inkognito. Regent nosi civilno obleko. Spremlja ga njegov osebni tajnik Petrović.

Beograd, 4. septembra. (Izvirno.) *Francija je že pred nekaterimi tedni ponovila svojo staro željo, naj bi Jugoslavija dala za borbo proti Rusiji 16 bataljonov pehote na razpolaganje ali da naj bi v skrajnem slučaju dovolila francosko-ruskemu odboru nabiranje prostovoljcev. Vlada je to željo opetovano odklonila. Izvestnim beograjskim krogom je pa skrajno neljubo, da je zadeva prišla v javnost. Uvedena je preiskava, kdo je dal novinam informacije.*

Beograd, 4. septembra. (Izvirno.) Iz zanesljivega vira smo izvedeli, da vesti o rezultatu Beneševih poajanj v Bukareštu ne odgovarjajo dejstvom. Stvar je precej drugačna. Dr. Benešu je bila ponudena s strani Rumunije sicer zveza, toda ne proti Madžarski, ampak proti Rusiji. Razumljivo je, da dr. Beneš ni mogel na to pristati. Iz pisanja francoskega časopisja je sedaj razvidno, da je rumunska vlada pristala na francosko kombinacijo, ki stremi za ustanovitvijo zveze med Rumunijo in Madžarsko. Francosko časopisje zato tudi sedaj razširja vesti, da bo Rumunija Madžarski odstopila Temešvar (kar je pa Rumunija dementirala). Rumunija in Madžarska naj bi po francoskem načrtu skupno s Poljaki tvorili blok proti Rusiji. Francoska diplomacija je napenjala vse sile, da bi pridobila tudi Jugoslavijo in Češkoslovaško za ta blok, toda niti mi, niti Čehi zaradi svojih vitalnih interesov in bratskega čustvovanja do Rusov ne moremo nikdar pristati na takšno kombinacijo.

Ljubljana, 4. septembra. (Izvirno) Danes po šesti uri popoldan, se je v Orientekspresu peljal skozi Ljubljano regent Aleksander mimo Ljubljane v Pariz. Stal je v rujavi civilni obleki pri oknu svojega salonskega voza. Ob tivolskem prehodu so ga nekateri pasanti spoznali in mu je jeli mahati s klobuki in robci. Vlak j vozil zelo počasi. Regent je odzdravljal zelo prijazno z roko in dvakrat s poklonom glave.

Madžari hujskajo na vojno.

Pečuh, 4. septembra. *Horthy potuje po Madžarski in hujska vojake, naj bodo vsak čas pripravljeni na boj, ker Madžarska ne sme ostati okrnjena. Ob nemškoavstrijski meji bodo v kratkem veliki manevri, ravno tako tudi ob jugoslovanski meji.*

Kako so klerikalci razdelili dobiček Oblačilnice.

Pred par dnevi smo deželno vlado javno pozvali, da pove, kako je razdelila dobiček iz oblačilnice. Deželna vlada se ni odzvala našemu pozivu. Zato lahko mi sporočimo javnosti, zakaj naši uradniki niso dobili nič in zakaj morajo za slabo blago plačevati obroke do zadnjega vinarja, akoravno se jim je obetalo, da se jim bo en obrok iz čistega dobička oblačilnice odpisal.

Ta čisti dobiček oblačilnice je znašal 209.445 kron 97 vinarjev. Klerikalci so ga razdelili tako-le: Marijanišče g. Kalana je dobilo 30.000 K, klerikalno dnevno zavetišče 10.000 kron; klerikalna ljudska kuhinja 9000 K; klerikalno sirotišče v Kranju 10.000 K; klerikalni Marijin dom v Kočevju 9000 K; klerikalna Elizabetna družba 5000 K; klerikalni zavetišči na Viču in v Tržiču 20.0000 K; klerikalni vajeniški dom 20.000 K; ubogi Salezijanci na Rakovniku 10.445·97 K; škofijsko društvo za varstvo sirot 9000 K; Lichtenthurnove nune 10.000 K; društvo za mladinske (orlovske) domove 30.000 K; uboge nune na Groblju (ki hudičeve črve iz zobov preganjajo) 10.000 K; klerikalna Vincencijeva družba 10.000 K; klerikalna sirotišnica sv. Jožefa v Št. Vidu 8000 K. Da bi pa svet spoznal objektivnost klerikalne gospode so dali tudi dijaški kuhinji Domovine 9000 kron.

Zaslužek oblačilnice je napravljen na račun največjih revežev v deželi, in ni ga gršega zločina, kakor zlorabiti odtrgane vinarje malega uradnika in siromaka kot strankarsko blagajno!

Homatije v Italiji.

Rim, 4. sept. (Izvirno.) *Zveza težkih industrijcev je sklenila zapreti vse tvornice v celi Italiji. Na to je delavstvo odgovorilo, da bo zasedlo vsa podjetja. Minister dela Labriola je prevzel posredovanje. Delavski zastopniki so predlagali, naj se jim prepusti direktno vodstvo podjetij proti najemnini, v kar pa lastniki nočejo privoliti. V Genovi je prišlo med delavstvom in policijo do krvavih spopadov, en delavec ubit, dva težko ranjena.*

Milan, 4. sept. (Izvirno.) *Kovinski delavci v Napolju so zasedli skoro vse tvornice. V Genovi je proglašena splošna stavka. Delavci so zasedli tudi arzenal v Benetkah in tvornice v Bologni. Vlada noče izzvati krvavih konfliktov in je dosedaj popolnoma pasivna. Corriere d'Italia poroča: Italija se nahaja na predvečeru boljševiške revolucije. Italijanska vlada se zaveda nevarnosti položaja, vendar pa se kaže preslabotno. Sedanje gibanje proletarcev so izzvali z ruskim denarjem plačani agenti.*

Zürich, 4. sept. (Izvirno.) Iz Milana javljajo, *da se zasedanje tvornic s strani delavstva nadaljuje. Vkljub temu se vrši vse gibanje doslej še mirno. Proglasi akcijskega delavskega odbora so polni bojevitosti.*

Rim, 4. sept. (Izvirno.) Pričakovati je, da bodo diference v težki industriji v kratkem poravnane mirnim potom.

Iz beograjske občine.

Beograd, 3. septembra. Sestavljen je začasni novi mestni svet iz demokratov in radikalcev. Župan (predsednik občine) je radikalec Joca Karajovanović, podžupan pa demokrat Danilo Živaljević. Začasni mestni svet bo vodil občino, dokler Državni svet ne reši pritožbe komunistov.

Francosko-madžarska pogodba.

Beograd, 4. septembra. (Izvirno). *V našem zunanjem ministrstvu se potrjuje vest, da je Francija sklenila z Madžarsko pogodbo, po kateri bo vzela za 99 let v najem vse madžarske železnice, luke in večje tvornice. Dasiravno lansirajo francoski vladni krogi vesti, da je zadeva strogo gospodarskega značaja, je vendar vsakdo prepričan, da se krijejo za temi ogromnimi gospodarskimi investicijami Francije veliki politični cilji. Postopanje Francije je naperjeno deloma naravnost proti Angliji, deloma pa tudi proti raznim obdonavskim državam, v kolikor se žele emancipirati tujega jerobstva.*

Rusko-poljska vojna.

Moskva, 4. septembra. Frontno poročilo od dne 3. t. m.: V odseku Brest Litovsk se vrše dve vrsti vzhodno od mesta ljuti boji. Pri Cholmu smo vrgli sovražnika na levi breg Buga nazaj. Pri Vladimiru Volynjskem se bijejo za nas uspešni boji. Vzhodno od Lvova se nam je posrečilo, da smo poljsko prodiranje končnoveljavno ustavili. Sovražnika smo potisnili daleč proti vzhodu. V odseku Krim se bijejo ljuti boji.

London, 4. septembra. Po poročilih iz Varšave bo poljska mirovna delegacija dne 7. septembra odpotovala v Rigo.

Pariz, 4. septembra. Po brezžični brzojavki iz Varšave je izjavil poljski zunanji minister Sapieha, da računa s sklepom premirja, ki bi po njegovem mnenju nastopilo v začetku prihodnjega tedna.

Krakov, 4. septembra. (Izvirno). Iz Lvova se javlja, da so v zadnjih dnevih Poljaki zasedli v iztočni Galiciji mesto Zydaczow, Buck, Kamionka Strumilova, Rohatyn, Bučač in Monasterzysko. Zamošč so zasedli čete generala Hallerja, ki vodi napadalno akcijo na severu. Konjica ruskega generala Budziennyja beži v divjem begu proti Grubieszowu. Poljska kavalerija jo je obkolila od vseh strani in jo razgnala. Uplenila je pri tem 14 topov in mnogo strojnic. Umikanje ruske konjenice je vsled naraščanja vodovja jako otežkočena.

Varšava, 4. septembra. (Izvir.) Poljski delegatje odpotujejo v torek v Rigo.

Pariz, 4. septembra. (Izvirno.) „Humanite" javlja iz Londona. Brezžična brzojavka iz Moskve potrjuje obstoj tajne pogodbe med Francijo in generalom Wranglom. akoprav jo Francija dementira.

Litvinsko-poljska vojna se je pričela.

Kovno, 3. septembra. *Litvinsko vojno poročilo: Po uspešnih bojih s Poljaki so litvinske čete začele prodirati na vsej črti Grodno-Sawalki. Posrečilo se jim je, potisniti sovražnika za 25 do 50 vrst nazaj. Napravile so bogat plen in zajele ujetnike. Prodiranje se nadaljuje.*

Mučni prizori pri Olimpijadi.

Anversa, 4. septembra. (Izvirno). Povodom nogometne tekme med češkim in belgijskim moštvom, pri kateri so bili Čehi od Belgijcev premagani v razmerju 2 proti 0, je prišlo do zelo burnih prizorov, tako da je morala biti igra v pol ure prekinjena. Občinstvo, ki je obstojalo večinoma iz Francozov in Belgijcev je bilo že radi čeških uspehov z zadnjih dneh jako razburjeno. Razburjenost se je razvila danes v izgredu, ki se je končal z opsovanjem Čehov.

Pred senzacijonalnimi dogodki na Reki.

Zagreb, 4. septembra. ‚Domovina' poroča iz Bakra: *Z Reke prihajajo senzacionalne vesti o dogodkih, ki se bodo vršili v kratkem. D'Annunzijeve vojaške priprave so v polnem teku. Znano je, da je D'Annunzijevega mišljenja tudi poveljnik regularnih čet, ki se nahajajo na Sušaku. Pravijo, da bo D'Annunzijeva komedija začela na ta način, da bodo njegovi arditi vdrli na Sušak in zarobili regularne čete, ki bodo enega dne znižane na najmanjše število. D'Annunzio bo potem nadaljeval pot, njemu pa se bodo pridružili tudi zarobljene čete in prodirale proti hrvatskim občinam, da jih osvoje.*

Pariz, 3. septembra. Po vesteh iz Rima je izjavil D'Annunzio, da namerava zapustiti Reko.

Narodno predstavništvo — zopet nesklepčno.

Beograd, 4. sept. (Izvirno.) Današnjo sejo narodnega predstojništva je otvoril podpredsednik dr. Ribar. Imele bi se vršiti volitve predsednika, podpredsednikov in tajnika zbornice. Ker pa je bila tudi današnja seja brez kvoruma, je bila seja preložena na 9. t. m. ob 16. uri. Poslancem, ki niso prisostvovali današnji seji, se v smislu poslovnika ne bodo izplačale dnevnice do 9. t. m.

Definitivni rezultat obč. volitev v Srbiji.

Beograd, 4. septembra. (Izvirno.) V kratkem izide uradni seznam občinskih volitev v Srbiji. Izid še ni znan, odnosno ugotovljen iz devetih občin. *Službeno je ugotovljeno, da so demokrati zmagali v 750 občinah, radikalci v 430, v ostalih občinah pa so uprave sporazumne ali neopredeljene, zemljeradničke itd. K temu pride že javljeni izid v mestnih občinah, kjer je ravnotako velika relativna večina demokratska.*

Popisovanje živine in vozil ustavljeno.

Beograd, 4. septembra. (Izvirno.) Ministrski svet je danes sklenil, da *se takoj ustavi v celi državi popisovanje živine in vozil, koje je odredila vojaška oblast in ki je dalo povoda za pomolna tolmačenja in neopravičeno bojazen, kakor da bi se bile nameravale rekvizicije.*

Dunajčani proti Jugoslaviji.

Dunaj, 4. septembra. Jutri bodo pred dvornim gledališčem velike manifestacije za nemško Koroško in obhod. Vsi listi so priobčili članke proti Slovencem.

Krvavi dogodki v Trstu

Iz Italije prihajajo porazne vesti.

Trst, 4. septembra. (Izvirno.) V mestu splošni štrajk. Časopisje ne izhaja. Sinoči spopad delavstva z orožništvom, 4 delavci, 2 karabinjera težko ranjeni. Štrajkujoči zahtevajo odpravo izjemnega stanja.

Zopet požar pri Ljubljani.

Ljubljana, 4. septembra. (Izvirno) Nocoj je izbruhnil zopet večji požar pri Ljubljani. Grajski čuvaj je sporočil, da gore večji objekti med Malo vasjo in Ježico v smeri proti Šmartnem. Ob pol 12. uri ponoči še ni bilo točnejših podatkov.

Rusko gledališče.

Sinočnja predstava je bila zopet večer zmagoslavja ruske umetnosti. Gledališče nabito polno. Po drugem dejanju so izročili slov. igralci ruskim gostom lavorov venec ob velikih ovacijah občinstva. *V nedeljo zvečer „Pigmalion".*

Iz deželne vlade.

Ljubljana, 4. sept.

Predsedništvo deželne vlade je danes izdalo službeno poročilo o poteku seje 2. septembra, v kateri je poverjenik za pravosodje, dr. Žerjav, v imenu JDS podal našim čitateljem že znano izjavo. Poročilo, ki je očividno sestavljeno še pod vtisom te izjave, bi rado zabrisalo dejstvo, da je SLS., še predno je petelin trikrat zapel, zatajila podpis svojega načelnika *Korošca*. Le-ta je 17. avgusta podpisal sporazum, ki predpisuje za vse sklepe v vladi enoglasnost. 21. avgusta je bilo podpisano imenovanje dr. Žerjava. Za vsakega jurista je jasno, da je podpis ukaza konstalativni akt. Dne 25. 8. 1920 se je vršila „nujna" seja, h kateri so pozvali ubogega Verstovška z letovišča. Čemu? Da še furtim pod streho spravijo svoje varovance pri politični in šolski upravi in da razdele dobiček „Oblačilnice". Vsaki Presbiro je javil vsebino sporazuma, LDU. ga je objavil. Vsak je vedel zanj, Korošec ga je odpisal imenom SLS., le dr. Breje ni prav nič vedel. Vendar čudno se mu je mudilo! Ali je to moralno in lojalno? Zato doktor Žerjav opravičeno zahteva uničenje sklepov seje od dne 25. 8. t. l. Isto je s kompetenco poverjenika za notranje zadeve. Res je dr. Žerjav, ki je bil predsednik in vodja notranjega poverjeništva ob enem, v mesecu februarju potegnil personalne posle glavarstva na predsedstvo. Nova (Brejčeva) vlada je naredbo proglašala za neveljavno. Ni prakticirala, ampak g. Remec je vodil vse personalne posle. Ignorirala je Žerjavovo naredbo tako temeljito, da je ni predložila ministru za notranje zadeve. *Zato seveda ni nikdar postala pravomočna* in je ministrstvo notranjih del pod Protićem in Vesnićem občevalo glede personalnih zadev izključno z g. Remcem. *Tak je bil status na dan sporazuma.* Za vse, kar ni v sporazumu glede kompetence urejeno drugače, ostane seveda status quo. Nova nelojalnost klerikalcev je, da hočejo tudi to izpremeniti. Zato je zopet opravičeno, če zahteva dr. Žerjav, da se personalne zadeve tudi glede glavarstev izroče izključno g. Pitamicu, ki je to tudi v seji zahteval, kar pa poročilo zamolčuje.

Poročilo se glasi:

Predsednik dež. vlade pozdravi nove poverjenike v vladi ter prebere dopis ministrstva notranjih del, s katerim se naznanja

VSEBINA DNE 17. AVGUSTA SKLENJENEGA SPORAZUMA,

da poverjeništvi za pravosodje in socialno skrbstvo pripadeta JDS, poverjeništvo za notranje zadeve se pa nevtralizira, dalje, *da mora poslovanje vseh pokrajinskih vlad biti kolegijalno*, to je odločbe se smejo izdajati in veljajo le, ako so napravljene v soglasju vseh vladnih članov. *Predmeti političnega značaja, v katerih se ne zedinijo, se odstavijo z dnevnega reda in predložijo ministrskemu svetu. Uredbo o občinskih volitvah je treba v zmislu sporazuma revidirati* z ozirom na §§ 10, 15, čl. 3, in § 35. Predsednik deželne vlade zaprosi vodjo poverjeništva za notranje stvari, da za revizijo občinskega volilnega reda čimpreje izdela predloge.

IZJAVA VODJE NOTRANJEGA POVERJENIŠTVA.

Vodja poverjeništva za notranje stvari, vseučiliški profesor *dr. Pitamic*, izjavlja, da je bil po soglasju obeh v vladi zastopanih strank od ministrstva imenovan za vodjo poverjeništva za notranje stvari. Prosi gg. zastopnike strank v deželni vladi, da bi pri sovjih strankah vplivali na to, da nu politične stranke v Sloveniji omogočujejo njegovo stališče, ker bi sicer moral izvajati konsekvence. Vodja poverjeništva za notranje stvari bo še nadalje sodeloval pri delimitacijski komisiji na Štajerskem. Za čas odsotnosti ga bo v tekočih poslih nadomestoval dvorni svetnik Kremenšek.

SPOR ZA KOMPETENCO.

Na tozadevno vprašanje vodje poverjeništva za notranje stvari glede svoje kompetence opozarja predsednik na naredbi z dne 13. 2. 1920, Ur. l. št. 114 in 115 o delokrogu predsedništva deželne vlade in poverjeništva za notranje zadeve. Glasom teh naredb izvršuje predsednik deželne vlade, ki mora skrbeti za enotnost v deželni politični upravi, tudi splošni nadzor nad okrajnimi oblastni. V kompetenco predsedništva spadajo tudi vse personalne stvari, ki se nanašajo na osebje pri predsedništvu deželne vlade, pri Dopisnem in Tiskovnem uradu, pri Uradnem listu, nadalje na juridične, administrativne in pisarniške uradnike, na pisarniško pomožno osebje in na uradne sluge pri okrajnih glavarstvih in političnih ekspoziturah in na osebje pri knjigovodstvu deželne vlade. Ti naredbi je izdal bivši predsednik deželne vlade g. dr. Žerjav. Pod prejšnjo vlado je predsednik sporazumno s poverjenikom za notranje stvari odredil, da se ti posli začasno še vodijo pri poverjeništvu za notranje stvari, vendar pa po navodilih in v sporazumu s predsednikom deželne vlade. Ta uredba je obstojala na sporazumu med predsednikom deželne vlade in prejšnjim poverjenikom za notranje stvari prof. Remcem. Predsednik deželne vlade se je odločil, da se bodo ti posli sedaj v zmislu navedenih naredb vršili pri predsedništvu deželne vlade.

Poverjenik za pravosodje se zahvaljuje predsedniku za pozdrav in izjavlja, da bo njegova stranka respektirala nevtraliteto vodje poverjeništva za notranje stvari. Nato poda

IZJAVO JDS,

v kateri se imenovana stranka pritožuje, da je večinska stranka v deželni vladi po sklenitvi sporazuma storila nekaj ukrepov, ki da nasprotujejo sporazumu in ga resno ogrožajo. (Poročilo navaja nekatere točke izjave.) Temu nasproti ugotovi predsednik deželne vlade, da so bili sklepi popolnoma pravilni. V času, ko je deželna vlada o teh stvareh sklepala, ni imela še nobenega službenega obvestila ne o imenovanju novih poverjenikov, ne o takozvanem protokolu sporazuma, ki je bil podpisan v Beogradu, o katerem pa je bila vlada šele 31. avgusta t. l. obveščena. Ker poverjeniki prejšnje vlade za časa imenovanih sklepov še niso bili svojih dolžnosti odvezani, še manj pa so svoje posle predali svojim naslednikom, so imeli ob času sklepanja še v polnem obsegu dolžnosti in pravice članov deželne vlade. Sklepi so bili tedaj popolnoma pravilni in predsednik deželne vlade najodločneje zavrača trditev, da bi bili dotični sklepi neveljavni. Odklanja tudi zahtevo, da bi se revidirali. Z ozirom na izjavo poverjenika za pravosodje, da bo v slučaju, ako bi deželna vlada omenjenih sklepov ne pretresala, stavil to zahtevo na pristojnih mestih, poudarja predsednik deželne vlade, da ima v stvareh, o katerih razpravlja celokupna vlada, pravico poročati osrednji vladi edinole predsednik. Poverjenikom je seveda dano na prosto, da poročilu predsednika prilože svoj votum. Nikakor pa predsednik ne more pripustiti, da bi posamezni člani deželne vlade za njegovim hrbtom v takih službenih stvareh občevali z osrednjo vlado.

Predsednik poroča nato obširno

O PRIPAVAH ZA PLEBISCIT NA KOROŠKEM.

Prošnja zastopnikov mariborskih Nemcev, da se upeljejo

NA MARIBORSKI GIMNAZIJI NEMŠKE PARALELKE,

se odkloni, ker za dijake nemške narodnosti v Sloveniji popolnoma zadostuje realna gimnazija z nemškim učnim jezikom v Ljubljani. Ker se absolventi realne gimnazije brez vsakega nadaljnjega izpita lahko vpišejo tudi na tehniških visokih šolah, je potrebi nemškega prebivalstva po srednjih šolah v vsakem oziru zadoščeno.

Izvrše se

IMENOVANJA NEKATERIH PROFESORJEV NA DRŽAVNI OBRTNI ŠOLI V LJUBLJANI.

Rešijo se nekatere druge personalne stvari in interni posli poverjeništva za uk in bogočastje in poverjeništva za javna dela.

Poverjenik za pravosodje interpelira poverjenika za uk in bogočastje

ZARADI MARIBORSKEGA ŽENSKEGA UČITELJIŠČA.

Poverjenik za uk in bogočastje zastopa stališče, da je zopetna otvoritev ženskega učiteljišča v Mariboru nepotrebna, ker imamo že itak veliko nadprodukcijo ženskih učiteljiških moči. Tudi je še vprašanje kredita in učnih moči za zopetno otvoritev takega zavoda nerešeno. Sicer pa da je že pred mesecem podal tozadezno poročilo ministru prosvete in prosil za odločitev in kredit, toda do danes še ni prejel odgovora.

Politične beležke.

+ **Odločen nastop poverjenika drja. Žerjava** proti partiranski politiki deželne vlade je klerikalne kroge silno razburil. Gre jim za nohte in „Slovenec" ter „Straža" sta izven sebe. Že dolgo nismo čitali izbruhov tako strastne podivjanosti kakor v zadnjem času v teh dveh listih. Samo v karakteristiko naj navedemo en stavek iz „Straže", onega Koroščevega lista, kateremu je dr. Žerjav v času zbiranja narodnih moči krepil boječo dušo s prispevki in članki in ki sedaj doslovno piše: „Kod se je ta nesreča od Žerjava klatila med vojno, bogzna". V „Slovencu" pa je bivši poverjenik Remec napisal članek „Nova Žerjavčina", v katerem dokazuje sledeče: Dr. Žerjav je nesramnež in lažnjivec če trdi, da je bil 25. avgusta *on* poverjenik in ne gospod Fon, ki se udeležil seje deželne vlade ter pomagal spraviti „pred nevihto" še nekaj klerikalnega žita pod streho. G. Remec seveda ve, da je bil g. Fon že 1. avgusta razrešen in g. Žerjav *isti* dan imenovan za poverjenika, toda kraljevski ukaz dobi za njega šele veljavo, čim ga je g. Breje vzel na znanje! Take interpretacije so po vzorcu tistega, ki mu pravijo Nemci „der kleine Moritz", nam pa so dokaz, kako kruto je bilo prekinjeno idilično tihožitje na Bleiweisovi cesti.

+ **Plebiscit na Koroškem.** Iz Celovca poročajo: Danes je plebiscitna komisija izdala svoj šesti in sedmi razglas. V šestem razglasu se javlja, da se je ustanovilo posebno medzavezniško plebiscitno sodišče, obstoječe iz petih članov. Predsednik sodišča je angleški zastopnik. Jugoslovenski in avstrijski član imata samo posvetovalno pravico. Sodišče se bo bavilo s pregreški, ki so v zvezi s plebiscitom in proti čistosti plebiscita in njegovi pravilni izvedbi. Kot kazni se navajajo denarne globe do sto funtov šterlingov, zapor do treh mesecev ter izključitev iz plebiscitnega ozemlja. Sedmi razglas plebiscitne komisije vsebuje podrobnosti o načinu, kako se bodo glasovi šteli in pregledavali. Glasove bodo šteli in pregledavali okrajni sveti v prisotnosti enega jugoslovenskega in avstrijskega zastopnika. Izid ugotovi uradno in ga uradno razglasi medzavezniška plebiscitna komisija. Izid glasovanja se določi po večini glasov v celoti vsakega pasa.

+ **Demokrati v Bosni.** Danes se vrši v Sarajevu velika javna konferenca demokratske stranke. Konference se udeležita minister Svetozar Pribičević in Hinko Krizman, ki bo imel na konferenci predavanje o agrarna reformi.

+ **Občinske volitve v Bosni in Črni gori.** Iz Beograda se poroča: Ministrstvo za notranja dela hoče, da izvede občinske volitve v Bosni in Črni gori; v ta namen pripravlja uredbo o občinskih volitvah v Bosni. Prvotno se je mislilo, da se uveljavi v Bosni srbski volilni zakon, ali morali so opustiti to misel, ker bi bila v Bosni težko izvedljiva. Zato je ministrstvo sestavilo za Bosno začasno nov način, kako se bodo vršile volitve v Bosni, ter je ta načrt že izporočilo narodnemu predstavništvu. Istotako se v sporazumu s poslanci iz Črne gore sestavi nov volilni red za Črno goro, kjer se bo mogel z malimi izpremembami uporabiti srbski zakon.

+ **Razpuščeno nemško bojno društvo,** Češka vlada je razpustila društvo „Deutsche Nordmark" v Opavi, ki je delovalo po vzorcu nekdanje Südmarke pri nas.

× **General Kusmanek ni postal boljševik.** Nekateri dunajski in tudi drugi časopisi so nedavno poročali, da je bivši poveljnik trdnjave Przemysl, tudi v Ljubljani znani general *Kusmanek*, ki je bil več let v ruskem ujetništvu, prestopil k boljševikom in da igra važno vlogo v rdeči armadi. „Reichspost" je izvedela od zanesljive strani, da je omenjeno časniško poročilo neutemeljeno. Kusmanek se je bolan vrnil iz ruskega ujetništva in se zdravi sedaj v kopališču Großgmain na Solnograškem.

Sestanek napredne srednješolske omladine.

O sestanku Saveza jugoslovanskih srednješolskih udruženja (SJSU) nam pošilja ljubljanska organizacija «Preporod» poročilo, iz katerega posnemamo:

Dne 26. avgusta je otvoril predsednik varaždinske mestne organizacije tov. Marković kongres, pozdravil navzoče delegate in goste, predvsem prof. dr. Laha, nakar je ugotovil prisotnost 48 društev. Predsednik kongresa je bil tov. Deutsch iz Varaždina. Tov. Rape, zastopnik naprednih akademikov iz Ljubljane je povdarjal predvsem potrebo skupnega dela srednje- in visokošolske omladine. Nato so se čitala poročila posameznih mestnih udruženj, ki so jasno dokazala, da današnja omladina razume vršiti zahteve, ki jih je stavil nanjo čas narodnega osvobojenja.

Glavna točka kongresa, razprava o programu in njega izpopolnitev, je prišla na dnevni red šele prihodnji dan, na podlagi duhovitega referata tov. Evgena Lovšina: «Naše ideje». Razvila se je debata o programu in poslovniku. Med drugimi točkami programa je bilo sprejeto sledeče glavno načelo: Člani SJSU. stoječi na svobodomiselnem in demokratskem stališču, ne bodo sodelovali v dnevnem strankarskem političnem življenju, noben član saveza ne sme biti član političnih organizacij.

Tudi v pravilih so se izvršile nekatere izpremembe in izpopolnitve. Nadalje se je razpravljalo o notranjem društvenem delovanju po referatu tov. Branka Goslarja, ki je razdelil vse delo na pet društvenih sekcij, katerih glavna naloga je delo za ljudsko prosveto in lastno izobrazbo. Referat o centralnem odboru in referentskih mestih, ki ga je imel tov. Stojan Bajič, je vzbudil živahno debato in zaključil glavni del kongresa. Storili so se nadalje tudi važni ukrepi, na podlagi katerih se bo omogočilo izdajanje skupnega glasila „Preporod". Po izvolitvi centralnega odbora, ki posluje v Beogradu in referatov za posamezne pokrajine, so se čitale resolucije, izmed katerih je najvažnejša ona, predlagana po tov. Kovačiću iz Beograda, ki pravi: Jug. srednješolska omladina bo delala na to, da se uvede za skupni jugoslovanski jezik ekavsko, srbobrvaško, narečje, pisano v latinici. Predlog je bil z velikim odobravanjem soglasno sprejet. Izdala se je slednjič tudi resolucija, ki izraža svoje ogorčenje nad besnenjem Italijanov v zasedenem ozemlju in Nemcev na Koroškem. Vsem neodrešenim bratom smo poslali mladinske pozdrave zagotavljajoč jim zvestobo jugoslovanske svobodomiselne omladine.

Konečno se je poslal pozdrav napredni srednješolski omladini bratov Čehov in Rusov in na predlog srbskega dijaštva tudi Bolgarom (dolgotrajno odobravanje).

O priliki kongresa sta se vršili v Varaždinu dve gledališki predstavi varaždinske srednješolske omladine in dramske sekcije mestne organizacije «Preporod» v Ljubljani, ki je uprizorila Finžgarjev igrokaz «Divji lovec» in šela s strani občinstva obilo pohvale in odobravanja. Po kongresu se je večina delegatov obenem z brati Varaždinci odpeljala s sokolskim vlakom v Maribor.

Domače vesti.

* **Bolezen dr. Vladimirja Ravnihar**ja, poverjenika za socialno skrb se je obrnila že toliko na bolje, da more bolnik že vsak dan za nekaj časa iz postelje. Doktor Ravnihar je bil obolel na legarju.

* **Imenovanje novih učnih moči** na ljubljanski univerzi. Na novo so imenovani: na *filozofski fakulteti:* dr. Franc Kidrič, kustos dunajske dvorne biblioteke in docent na dunajski univerzi, za rednega profesorja starejših slovanskih literatur s posebnim ozirom na slovensko; dr. Franc *Weber*, docent zagrebške univerze, za izrednega profesorja teoretične filozofije; dr. Vojeslav *Mole*, docent na univerzi v Tomsku, za docenta antične in bizantinske umetnostne zgodovine; na *tehniški fakulteti:* inž. Josip *Kropač* za rednega profesorja za rudarstvo in trebljenje rud; inž. Anton *Danihelka* za rednega profesorja za plavžarstvo in solovarstvo; dr. Alfonz *Klemenc*, privatni docent na dunajski univerzi, za izrednega profesorja teoretične in fizikalne kemije in anorganske tehnologije; inž. Miroslav *Kasal* za izrednega profesorja stavbne mehanike in železobetonskih stavb; inž. Vladimir *Stanek* za docenta za parne stroje; doktor Marij *Rebek*, asistent na kemičnem inštitutu ljubljanske univerze, za docenta kemije; na *teološki fakulteti:* dr. Gregor *Kožman* za docenta kanoničnega prava; na *juridični fakulteti:* dr. Rado *Kušej*, izredni profesor na ljubljanski univerzi, za rednega profesorja za cerkveno pravo; dr. Stanko *Lapajne* za rednega profesorja za meddržavno zasebno in kazensko pravo in za obče državljansko pravo; Aleksander *Bilimović*, redni profesor kijevske univerze, za kontraktnega rednega profesorja za narodno gospodarstvo. — Dalje je imenovan za *univerzitetnega sekretarja* s činom izrednega profesorja dr. Matej *Smalc*, tiskovni referent pri predsedništvu deželne vlade v Ljubljani.

* **Prof. Cvijić**, predsednik jugoslovanske delegacije v plebiscitni komisiji je vnovič obolel. Vrne se danes v Beograd ter bo po nasvetu zdravnika odšel na daljše zdravljenje v Karlove vare. Agende predsednika jugoslovanske delegacije bo vodil njegov namestnik poslanik Jovan Jovanović, ki prispe jutri v Ljubljano.

* **Proti dragin**ji. V ministrstvih za socialno politiko in financo novo zemlje se je začel sestavljati zakonski načrt proti draginji. Pod predsedstvom načelnika ministrstva za socialno politiko Milana Jakliča se vrše posvetovanja oddelnih načelnikov omenjenih ministrstev, na teh dogovorih je že izdelan — načelni načrt, kake mere se bodo predvzele za pobijanje draginje. Ko bo načrt izdelan, se bodo vršile širje konference, ki se jih bodo udeleževali tudi zastopniki ministrstev za notranja dela, za trgovino, saobračaj in konstituanto. Zakonski načrt bo izdelan na sledečih načelih: 1.) obvezno naznačenje cen na vseh predmetih; 2.) prisilna obveznost vseh trgovcev na veliko, da morajo vse svoje zaloge pustiti v prodajo; 3.) revizija prodajnih cen in dobička po raznih trgovinah po posebnem lokalnem odboru in določitev meja, preko katerih se dobiček ne sme dvigniti; 4.) Prepoved prekupovanja na škodo konzumentov.

* **Pomanjkanje pravnikov.** V ministrstvu za pravosodje se pripravlja odredba za skrajšanje učnega programa na pravnih fakultetah naših vseučilišč, da bi na ta način dobila država kar najprej in kar največ pravnikov, ki jih tako manjka.

* **General Stevan Hadžić**, poveljnik II. armijske oblasti v Sarajevu, je odpotoval v Kotor, da prisostvuje odhodu francoske vojske. General Hadžić prevzame od Francozov veliki vojaški arzenal, ki se nahaja v Boki Kotorski.

* **Predsednik kasacijskega sodišča** v Beogradu Mihajlo Jovanović je upokojen. Po srbski ustavi predložita državni svet in kasacijsko sodišče po enega kandidata za predsedstvo, a imenovanje izvrši po stavljenem predlogu minister pravosodja. Kot kandidata se imenujeta član kasacijskega sodišča Milorad Popović in vseučiliški profesor dr. Slobodan Jovanović.

* **Vesten uradnik.** Leta 1917. je poslala srbska vlada iz Krfa v južno Ameriko Dalmatinca Špiro Poznanovića iz Kotora, da izvrši organizacijo jugoslovanskih naseljenikov v južni Ameriki in v jugoslovanskih naselbinah prireja predavanja o krfski deklaraciji. V ta namen mu je bil stavljen na razpolago kredit od 800.000 frankov. Skoro dve leti se je mudil Poznanović v Ameriki in dosegel velike uspehe s svojim organizatorskim delom. Določeni kredit 800.000 frankov je zamenjal po takratnem kurzu za 600.000 argentinskih pezet, a porabil je vsega skupaj 200.000 pezet. Sedaj pa, ko se je vrnil v svojo domovino, je narastel kurz pezet za šestkratno vrednost franka in Poznanović je dobil za 400.000 pezet okoli 2 milijona frankov, ki jih je izročil naši vladi.

* **Dva graška lista** v Jugoslaviji prepovedana. Dva graška dnevnika: „Neues Grazer Tagblatt" in „Arbeiterwille" sta zadnji čas s posebnim veseljem blatila našo državo. Ministrstvo pošte in brzojava jima je vsled tega odvzelo poštni debit.

* **Iz sodne službe.** Vest o namestitvi nadsvetnika Fraydela pri mariborski sodniji ali sploh kje v naši državi je izmišljena. Frayde prosi za pokojnino v Jugoslaviji. Rešitev takih prošenj zavisi od tozadevnih kasnejših pogajanj z Avstrijo. Tudi vest o namestitvi g. Konšeka v Celje se ne potrjuje. Pač pa je v Maribor sprejet g. Morocutti kot pogodbeni uradnik.

* **Tuji konzuli.** Naša vlada je dala exequatur generalnemu konzulu poljske republike Aleksandru Szepanskemu v Zagrebu in konzulu Zedinjenih držav severoameriških Alfredu R. Thomsonu s sedežem v Zagrebu.

* **Na drž. učiteljišču v Ljubljani** je za šolsko leto 1920./21. vpisovanje v deško in dekliško vadnico v četrtek dne 16. septembra, v otroški vrtec in v letnike obeh učiteljišč pa v petek 17. septembra, vsakikrat od 8. do 10. ure. Podrobnosti so razvidne na razglasu v veži šolskega poslopja.

* **Drž. realka v Ljubljani.** Prijava učencev za I. razred in onih za 2. do 8., oziroma 2. do 7. razred, ki prihajajo z drugih zavodov, v sredo 15. septembra od 8. do 12. ure v ravnateljevi pisarni. Zglasiti se je v spremstvu staršev, oziroma njihovih namestnikov in prinesti s seboj zadnje letno izpričevalo in krstni list. Sprejemni izpiti za 1. razred se vrše v četrtek 16. septembra ob 11. uri; oni za 2. do 8., oziroma 2. do 7. razred pričnо v četrtek 16. septembra. Ponavljalni in dodatni izpiti se vrše 16. in 17. septembra. Vpisovanje učencev, ki so že doslej obiskavali zavod, in na novo sprejetih v soboto 18. septemubra *točno* ob 8. uri v razredih, v katere spadajo. 21. septembra točno ob 8. uri prične redni pouk.

* **Mestna trgovska šola** v Celju je bila nastanjena dosedaj v mestni osnovni šoli. Ker pa se je število otrok v osnovni šoli silno pomnožilo, je mestni šolski svet zahteval, da naj si trgovska šola poišče druge prostore. Vsled pomanjkanja lokalov je to trenotno nemogoče. Zato se je po intervenciji mestnega gerenta in trgovskih krogov vprašanje preselitve trgovske šole odložilo in ostane ista začasno še v dosedanjih prostorih.

dr **Slovenskim dobrovoljcem!** Udeležite se *obvezno naše manifestacije*. Sestanek dne 8. septembra ob 8. uri zjutraj v društvenih prostorih. Dobrovoljcem so proti društveni izkaznici dovoljene na železnicah polovične vožnje in to na južni železnici že 7., 8. in 9. septembra, na državni pa od 5. do 10. septembra.

* **Moka** za pasivne kraje. V ministrstvu izhrane in obnove se je vršila 1. septembra konferenca, na katero so bili povabljeni člani mlinskih zvez iz Beograda, Novega Sada in Osjeka. Na konferenci se je razpravljalo vprašanje o načinu, kako se naj naši pasivni kraji preskrbe z moko.

* **Zdravstveno stanje v Ljubljani.** V mestni občini ljubljanski je umrlo od 22. do 28. avgusta 35 oseb, med njimi 12 za grižo; narodilo pa se je 23 otrok. Za grižo je v tem tednu obolelo 88 oseb.

* **Trgovska in obrtniška zbornica** v Ljubljani naznanja, da bo njena pisarna zaradi snaženja zaprta 6., 7. in 9. septembra.

* **Naš kurz.** V ministrstvu finance se izdeluje načrt o reguliranju vrednosti našega dinarja. Minister finance dr. Stojanović je mnenja, da bo na ta način onemogočil brezvestno špekulacijo tujih denarnih zavodov na naših borzah.

* **Ponarejeni bankovci** v Zagrebu. V današnjem novčanem prometu v Zagrebu so se pojavile velike neprilike, ker se je ugotovilo, da krožijo ponarejeni 20dinarski bankovci. Redarstvo je izvršilo preiskavo in dognalo, da je že mnogo teh faslifikatov v prometu. Doslej je najdenih 8 falsificiranih vrst 20dinarskih bankovcev. — Današnje Službene novine prinašajo opis falsifikatov.

* **Povodenj v Baranji.** Iz Pečuja se nam brzojavno poroča, da je dolnja Baranja vsled silnega deževja pod vodo. Drava in Donava sta prebili nasipe in poplavili koruzna polja. Pšenica in druge raneje setve so k sreči že pod streho. Vlada je v svrho izčrpanja vode dovolila 30 vagonov premoga, toda v Pečuhu nočejo dobaviti tega premoga, ker vlada še prejšnjega premoga ni plačala.

* **Griža v celjskem okraju.** V vaseh in krajih od Celja proti Zidanemu mostu že več časa hudo razsaja griža. Vsak dan umrje po več oseb.

+ **Italijanski strah.** Te dni je v neki gostilni zahteval neki tujec po francosko obed. Ker ga natakarica ni razumela, so posegli vmes drugi gostje in so vprašali gospoda, kak jezik govori. Rekel je, da zna francosko in italijansko. Izkazalo pa se je, da zna italijansko prav dobro, francosko pa bolj slabo. Bil je Italijan, pa se bal, da bi ga menda pretepli, če bi govoril italijansko, kakor se godi našim ljudem v Trstu, če govore slovensko. Mi barbari smo vendarle boljši ljudje.

* **Dva otroka zgorela.** V Sesteržah na Štajerskem je te dni nastal požar v gospodarskem poslopju kočarice Katarine Pušavec. Poslopje je pogorelo do tal. Zgorela sta pa tudi dva otroka omenjene posestnice. Ponesrečena otroka sta se v škednju igrala z žveplenkami ter sta s tem povzročila požar.

* **Vlačugarstvo v Celju,** ki je bilo že skoro zatrto, dasi so po zatvoritvi javne hiše bili nekateri tukajšnji hoteli navadno zavetišče za take sumljive eksistence, se je pričelo zopet razvijati. Včeraj je policija zajela zopet dve taki ptičici, obe elegantni dami.

Dom za dojenčke. Ministrstvo za socialno politiko odobrilo je ministrstvu za narodno zdravje svoto 200,000 din., ki se bo porabila za gradnjo doma za dojenčke. Ta dom bo v organični zvezi z babiškim odeljenjem splošne državne bolnice v Beogradu ter se bo vodil strogo po priznanih načelih odgoje dojenčkov.

Cestna dirka za Jugoslovansko prvenstvo 1920 se vrši v nedeljo dne 5. t. m. na progi Zagreb-Ljubljana (143 km). Start v Zagrebu v nedeljo ob 9. uri in cilj v Ljubljani pri 2.400 km na Dolenjski cesti ob približno pol 3. uri popoldne. Udeležba tekmecev bode velika, kajti samo Slovenci se udeleže s številom 18 vozačev, kateri so po večini člani kolesarskega in motociklistovskega kluba Ilirija v Ljubljani. Poleg navedenih pridejo v prvi vrsti še Hrvati, ki so bili do sedaj na višku tega sporta, in Srbi. Na cilju bode ob prihodu dirkačev promenadni koncert brez vstopnine.

Po svetu.

× **Križ in Golgata.** O francoskem kardinalu Ametteu, ki je pred kratkim umrl, je prinesel francoski list „L'Oeuvre" sledečo zgodbo: Kardinal je bil večkrat povzan v najboljše pariške družine. Nekoč je sedel poleg debele dekoltirane dame, ki je imela na vratu krasen srebrn križ, obdan z briljanti. Ko so ostali od mize, je prišel h kardinalu vikar in je ves navdušen vskliknil: „Ali ste videli ta križ?" — „Ne", je odgovoril kardinal Amette, „ampak to Golgato."

× **Kolera in lakota na Kitajskem.** Glasom poročil iz daljnega vzhoda je na Kitajskem izbruhnila kolera, ki je zlasti ob železniški progi Peking-Hankau zahtevala že mnogo žrtev. Vsled suhe spomladi in poletja je na severnem Kitajskem zavladala lakota. Tudi ogromne jate kobilic so povzročile strahovito škodo.

× **Vojna in umiranje na Dunaju.** Avstrijski zdravstveni urad je objavil nedavno obširno publikacijo o umrljivosti na Dunaju v dobi od leta 1912 do konca leta 1919. Po podatkih te publikacije je na Dunaju umrljivost leta 1912. znašala 32.141, leta 1915. že 37.018 ter se je leta 1918. povzpela na strahotno višino 51.497. Umrlo je mnogo več žensk kakor moških. Značilno je, da je umrlo relativno največ ljudi v okrajih Neubau in Josefstadt, torej ravno v okrajih, kjer biva največ uradniškin družin. Beda, prevelika napornost in tuberkuloza so bile bolezni, ki so zahtevale največ žrtev. Umrljivost vsled tuberkuloze se je v vojni dobi zvišala za 90, v nekaterih mestnih okrajih celo za 200 odstotkov. Ta kolosalna okuženost tvori veliko nevarnost tudi za bližnjo generacijo. Glavni vzrok velike umrljivosti na Dunaju je beda.

× **Prebivalstvo Avstrije.** V Avstriji se je vršila dne 31. januarja t. l. izredna štetev prebivalstva. Kakor posnamemo v založbi državne tiskarne ravnokar obelodanjeni statistiki, je imela Avstrija dne 31. januarja letos 6,067.430 prebivalcev. V primeri z ljudskim štetjem z dne 31. decembra 1910 se je število prebivalstva v Avstriji v zadnjih desetih letih zmanjšalo za 227.209. Najbolj se je zmanjšalo število prebivalstva v Celovcu, na Dunaju in na Predarlskem.

Iz uradnih listov.

: **Razpisane službe.** V staležu policijskega ravnateljstva v Ljubljani je razpisanih več mest konceptnih uradnikov, in sicer: 7 mest policijskih komisarjev, 5 mest policijskih koncipistov in 8 mest policijskih konceptnih praktikantov. Natančnejši pogoji v št. 102 Uradnega lista.

: **Imenovanje v politični upravi.** Absolvirani pravnik dr. Fran *Mlinar-Cigale* je sprejet v pripravljalno službo politične uprave deželne vlade za Slovenijo in dodeljen v službovanje okrajnemu glavarstvu v Mariboru.

: **Na gimnaziji v Podgorici** je imenovan za profesorja Evgen *Vavken*, rodom iz Cerklja na Gorenjskem.

: **Izstop iz državne službe.** Dr. Ivan *Merslavič*, provizorni finančni koncipist pri finančnem okrajnem ravnateljstvu v Mariboru, je izstopil iz državne službe.

Prosveta.

— **Medicinski slovar.** Kakor javlja „Glasnik ministrstva narodnega zdravja", deluje društvo jugoslovanskih zdravnikov energično na to, da se zberejo sredstva za izdavanje medicinskega slovarja. Dosedaj je dalo ministrstvo zdravja 40.000 dinarjev in ministrstvo prosvete 10.000 dinarjev. Slovar bo obsegal približno 50 tiskanih pol velikega formata in bo vseboval v glavnem gradivo, ki ga je z mnogoletnim neumornim delom zbral prof. dr. Jovanović-Batut.

— **V mestnem gledališču v Celju** se bo v nedeljo, dne 5. t. m. zvečer igrala burka „Zlodjeve skale".

— **Slovaško nar. gledališče** je bilo te dni slavnostno otvorjeno v Košicah z igro „Hana", slovaškega pisatelja Razusa.

— **Kongres „Svobodne Misli" v Pragi.** Danes se začenja v Pragi kongres Svobodne Misli, ki bo trajal tri dni. Na kongres so prišli zastopniki vseh kulturnih narodov. Med njimi so znana imena učenjakov, književnikov in kulturnih delavcev. Mnoga češka mesta so poslala svoje zastopnike. Iz nekaterih držav: Francije, Belgije, Španije so prišle večje deputacije. Kongres bo obravnaval važna vprašanja o veri in klerikalizmu, o cerkvi in državi, o veri in družbi. Kongresa se bodo udeležili tudi češki in drugi duhovniki, ki se bore za reformo cerkve, za narodno cerkev in za krščanstvo proti klerikalizmu.

— **Ženska gimnazija na Cetinju.** Iz Beograda se nam poroča, da se v prihodnjem šolskem letu ustanovi na Cetinju štirirazredna nižja ženska gimnazija.

Neodrešena domovina.

α **Kaj je z goriškimi šolami?** — tako se vprašujejo danes goriški Slovenci. Solsko leto je pred durmi, a od oblasti ni nobenega glasu, kljub neprestanim in odločnim zahtevam goriških Slovencev. Jasno, naobrazba Slovencev, pa magari da jih hočejo Italijani za vsako ceno imeti za svoje državljane, ni v programu oblasti okupiranega ozemlja, ki bi pač trikrat bolj ljubili analfabeta Slovenca, ko pa naobraženega sodržavljana. Tudi v poglavju goriških šol ima naša delegacija pri obnovi pogajanj dovolj prilike, da pokaže, v koliko zna zastopati naše interese!

α **Ker je „Goriška straža"** obsodila nasilje nekega ardita, ki je udrl v poslopje nadškofa, ker ni tam visela laška zastava, je bil zaprt njen odgovorni urednik Vimpolšek. Žalostna država, kjer ima vsak pritepenec, samo da je nacijonalistični pritepenec, več veljave nego zakon.

α **Edini slovenski zdravnik,** dr. Bačar, je goriškim Italijanom trn v peti. Tri noči so mu zaporedoma izbili tablo na hiši, na koncu jo pa seveda še onesnažili. Isto se godi sedno, kljub temu, da je hiša zastražena od karabinerjev. Značilno, kako označuje „Goriška straža" stanovanje zavednega doktorja: Kdor išče g. zdravnika, vedi, da ga dobi v ulici Treh kraljev št. 9, to je „najbolj onesnaženi hiši v tej ulici".

Sokolski vestnik.

sv **Dar Jugoslovanski Sokolski Zvezi.** Minister za socialno politiko dr. Kukovec je naklonil Jugoslovanski Sokolski Zvezi dar 20.000 dinarjev, ki mu jih je stavila na razpolago plemenita amerikanska dobrotvorka.

sv **Sokol v Mojstrani** priredi v sredo dne 8. septembra t. l. na vrtu hotela „Triglav" v Mojstrani javno telovadbo in veselico (godba na pihala). Začetek ob 15. uri. Izletnikom se nudi prilika, da si po dopoldanskem vlaku, še pred prireditvijo, ogledajo slap Peričnik v Vratih.

sv **Javna telovadba „Sokola" na Vrhniki,** se z ozirom na zlet ljubljanskega okrožja Sokolske župe Ljubljana I. v Št. Vid, preloži od nedelje na praznik 8. t. m. Ta dan vozi posebni vlak z Vrhnike v Ljubljano ob 23. uri. Zdravo!

sv **„Sokol" Cerknica.** Po šestletnem prisiljenem odmoru je cerkniški „Sokol" zopet razpel svoja krila ter neustrašeno stopil v borbo za svoje vzvišene ideje. S trdno voljo in požrtvovalnim delom se je naraščaj in članstvo v zelo kratkem času toliko izvežbalo, da že lahko pokaže svoje uspehe na javni telovadbi, ki se vrši dne 5. t. m. Udeležite se te sokolske prireditve v mnogobrojnem številu in dokažite tako svojo naklonjenost in razumevanje za delovanje našega sokolstva. Zdravo! — Cerkniški „Sokol".

st. **Rekord v plavanju** v globino je dosegel v Splitu Ante Rožić. Dosegel je globočino 25 metrov, torej tri metre več, kakor je bil doslej svetovi rekord.

sv. **„Sokol" Litija-Šmartno** opozarja na svojo javno telovadbo in ljudsko veselico, ki se vrši v nedeljo dne 5. septembra 1920. ob pol 4. uri popoldne v Litiji. Vsa bratska društva vabimo, da ta dan v naši sredi preživе par lepih ur. Ugodne železniške zveze! Nasvidenje! Zdravo!

Ljubljanski trg.

Ljubljana, 4. septembra.

Pretečeni teden je vladalo zelo živahno tržno življenje. Izvanredno veliko je letos popraševanje po slanini in masti, ker lansko leto domačih prašičev nismo mogli vsled predragih krmil izpitati. Vsled poslabšanega stanja naše krone je postal izvoz prašičev v inozemstvo zopet dobičkanosen. Posledica velikemu popraševanju je, da bodo cene poskočile. Znatno se bo povišala cena slanini in masti najbrž že s 7. septembrom, a pričakovati je kmalu zopetnega padca.

Meso vseh vrst je ostalo na stari ceni in ni pričakovati hitrega povišanja. Razlike cen govejega mesa so sledeče: Po mesnicah stane prvi del 24 kron, zadnji 22 kron, na trgu pa 22 in 20 kron. Razlika je dovoljena vsled držanja lokala in v svrho lažje nabave prima volov. Vnovčevalnica prodaja meso druge vrste za revnejše sloje na trgu še nadalje po 20 in 18 kron, zadruga mesarjev pa po 18 in 17 kron.

Svinjsko meso bo ostalo tudi naprej po 24 in 28 kron, suho meso po 42 in 44 kron. Prima polprekajene kranjske klobase za izdelovalce ostanejo tudi za naprej 1 kg po 42 kron, hrenovke, safalade, posebne klobase ostanejo po 34 kron za 1 kg za izdelovalce. Pri nadrobni razprodaji je dovoljen 20 % dobiček za klobasne izdelke.

Sadni trg je ostal na starem. Jabolka od 1·50 do 4 krone za 1 kg, hruške od 2 do 8 kron, breskve od 8 do 16 kron, češplje 4·50 kron, grozdje 16 do 20 kron. Sedaj prihaja na trg še drago hrvatsko grozdje.

Krompir stoji na 2 kroni, zelnate glave se dobe že po 1 krono za 1 kg. Konsum salate pojenjuje. Kislo zelje po 3 krone, kisla repa po 2 kroni. Gobe prihajajo počasi na trg, 1 kg jurčkov stane 6 do 8 kron.

Veliko pomanjkanje primernih tehtnic za kmetice pravilno trgovanje zelo otežkočuje.

Moka je zopet poskočila, št. 0 že stane 15 kron. Neprestano prihajajo pritožbe zaradi slabe moke, in sicer je moka pogosto pomešana z ječmenovo, ovseno, suhimi zmletmi, krompirjem, zmletimi otrobi in še z mnogimi drugimi kvarnimi primesmi. Pecivo in kruh in iz takih mok je slabo.

Gospodarstvo.

= **Kongres obrtnikov v Celju,** ki se bo vršil jutri v nedeljo, bo po dosedanjih prijavah velika manifestacija našega slovenskega obrtništva. Delo, ki se je z lanskim jugoslovanskim obrtniškim kongresom tako lepo pričelo, se sedaj krepko nadaljuje. Obrtništvo stopa na plan kot organizirana celota. Prepričani smo, da bodo naši obrtniki, v kolikor bodo svoja stremljenja spravili v sklad z velikim svetovnim in socialnim gibanjem, dosegli z enotnim nastopom tudi uspehe.

= **Položaj na tržišču tekstilnega blaga.** Na Češkem so cene na debelo približno take-le: 1.) za italijansko blago: barhent 7 do 10·5 lir (37·5 do 56 jugoslovanskih kron); šifoni 6·25 do 9 lir (33·5 do 48 K); hlačevina 18 do 30 lir (96·3 do 160·5 K); baržun 22 do 32 lir (118 do 171 K). 2.) za češko blago: barhent 21 do 35 čsl. K (40 do 66·5 jgsl. K); šifoni 20 do 27 čsl. K (38 do 51 jgsl. K); hlačevina 80 do 150 čsl. K (152 do 285 jgsl. kron); baržun 80 do 100 čsl. K (152 do 190 jgsl. K). Trgovino med nami in Čehoslovaško ovirajo prometne težkoče; dočim pride blago iz Italije v osmih dneh, traja vožnja iz Čehoslovaške po šest tednov. Ob teh valutarnih in prometnih neprilikah bila bi brez izgube za sedaj iz Čehoslovaške mogoča samo nabava ruleta (nankinga) in damast iz gradla, katerega blaga Italija ne producira. Starega blaga je zelo malo na trgu. Trgovci z angleškim blagom so bili ob prejšnjem padcu tujih valut znižali ceno za 50 % izpod nakupne cene, a vsled neurejenih razmer si niso upali kupovati še nadalje, tako da je sedaj prav malo angleškega blaga na tržišču. Sukanec se je v zadnjem času zelo podražil. Angleško zastopstvo firme Coats daje sukanec od 22. avgusta dalje za te-le cene: sukanec št. 10 do 24, 1000 yardov (915 metrov) po tucatu 625 K, št. 30 do 100 375 K, pavola za vezenje, bela 44 K, v raznih barvah 63 K, sukanec za kvačkanje št. 5 do 40 645 K 1 kg (4 škatle), št. 50 740 K, št. 60 760 K, št. 70 780 K, št. 80 785 K.

= **Cene lesa** v Nemčiji (28. avgusta). Kubični meter loko gozd, hrast I. vrste 720 mark, II. 568, III. 342, slabše vrste 90 do 230 mark. Bukev 110 do 130 mark, najboljša vrsta do 300 mark.

= **Cena moke** v Sarajevu. Od 1. septembra je v Sarajevu zvišana uradno cena moki, in sicer: bela moka št. 0 na debelo 13 K, na drobno 13·50 K; moka za kuho na debelo 12·50 K, na drobno 13 K; krušna moka na debelo 10 K, na drobno 10·50 K. Cena kruhu je po kilogramu zvišana: bel kruh (50 % št. 0 in 50 % moke za kuho) 14 K; črn kruh (40 % moke za kuho in 60 % krušne moke) 11 K.

= **Izdelovanje klobukov** v Škofji Loki. Nekdaj Krennerjeva tovarna sukna v Škofji Loki se v kratkem postavi na trdno financielno podlago. Izdelovala bo klobuke v velikih množinah. Pri novem podjetju je angažovan v prvi vrsti domač kapital.

= **Dobava** 30.000 železnih postelj. Uprava Vojne odječe v Beogradu je razpisala nabavo 30.000 vojaških železnih postelj.

= **Riž v Hamburgu** (28. avg.). Cene rastejo. Povpraševanje veliko. Braziljski riž na debelo kilogram loco 7·90 mark, Burma (Rangoon) indijski loco 8 mark kilogram, to je približno 16 K.

= **Kava.** Hamburg (28. avg.). ½ kg Santos, zacarinjena, 26 do 27 mark. V brazilskih ofertih so cene nižje. Trgovina se lepo razvija.

= **Cena sladkorja** v Čehoslovaški. „Čas" javlja, da se cena sladkorju v čehoslovaški republiki zviša za 150 %. Kilogram sladkorja bo veljal odslej 8 č K.

= **Cene cementu** v Dalmaciji je dalmatinska vlada maksimirala, in sicer na 140 kron za 100 kg loco tovarna.

= **Trg s krompirjem.** Izvoz je nemogoč, ker nam cene v Avstriji ne konvenirajo. V sloveniji stane kilogram največ 1·50 K, to je 4·20 avstr. kron, na Dunaju pa 5 avstr. kron. Tudi Trst ne potrebuje našega krompirja.

= **Argentinski kredit** za nakup volne. Vlada je predložila kongresu predlog, da se kupcem volne dovoli kredit do dveh let.

= **Francoski čevlji** za Jugoslavijo. V vseh večjih mestih Jugoslavije namerava družba francoskih trgovcev otvoriti prodajalne čevljev, ki bodo veljali do 400 K.

= **Zveza čehoslovaških importerjev in eksporterjev** se ustanovi na inicijativo češkega ministra Hotowtza. Ker to zvezo podpira tudi vlada, je jasno, da bo imela velik vpliv na razvoj zunanje trgovine. Namen zveze je odstraniti prekupčevalce in verižnike in postaviti vso trgovino na realna, solidna tla.

= **Posebne vlake v Prago** za časa praškega sejma za vzorce je dovolilo beogradsko ravnateljstvo državnih železnic za udeležence iz Jugoslavije.

= **Nova banka v Splitu.** V Splitu ustanavljajo banko pod nazivom „Pučka trgovinska banka". Trgovska zbornica bo udeležena z vsem premoženjem.

= **Češko-jugoslovanska vinarnska akcijska družba** se po poročilu „Jugosl. Lloyda" ustanavlja v Pragi za glavnico 20,000.000 č. K s sodelovanjem vseh vrst poducentov in trgovcev z vinom. Da bo temu društvu mogoče okrepiti obstoječe zveze z Jugoslavijo, pozivljajo se jugoslovanski interesenti, da postanejo akcijonarji. Natančnejše informacije daje pisarna društva, Praga, Královské Vinohrady, Šmilovského ul. 18.

= **Lanena industrija v Nemčiji.** Nemčija je v mirnem času uvozila 95 % iz inozemstva, v prvi vrsti iz Rusije. Med vojno so začeli Nemci doma sejati lan. Letos je posejanega okrog 70.000 ha polja, kar seveda daleč ne zadostuje za nemško industrijo in za konsum. Nemška industrija predela 4000 vagonov na leto, na razpolago pa bo imela komaj 1200 do 1500 vagonov.

= **Nemško-italijanska banka.** V Inomostu ustanovi Banca commerciale Italiana z nekaterimi nemškimi bankami novo bančno podjetje, ki bo podpiralo, kakor piše, v prvi vrsti transitno trgovino.

= **Nova ladjedelniška družba v Pulju.** V Pulju se je te dni ustanovila nova ladjedelniška delniška družba z glavnico 5 milijonov lir. Polovico delnic so prevzela tržaška paroplovna društva.

= **Tržaški semenj vzorcev.** V Trstu se vrši od 26. septembra do 17. oktobra prvi mednarodni semenj vzorcev. Dr. Rosenthal je predaval v Monakovem o njegovem pomenu za Nemce. Trst je najbližja luka za Monakovo in Bavarsko. Trst si skuša pridobiti prejšnjo pozicijo v trgovini med orijentom in Nemčijo. Semenj, ki ga podpirajo vlada, javne korporacije, posebno pa tržaški trgovci, se bo vršil v bližini proste luke. Stojnice in galerijski prostori bodo udeležnikom na razpolago za 1600 lir 12 m², pol porstora, oziroma stojnice stane 900 lir. Pripuščene so vse vrste blaga. Semenj naj ne bo v prvi vrsti samo razstava, ampak naj bo *trg*, na katerem se lahko takoj, ko si kdo ogleda vzorce, tudi sklene kupčija. Vsem inozemcem brez razlike je dovoljena udeležba.

= **Magnezitski rudniki v Bosni.** Ne daleč od Bihača v Bosni so bili odkriti rudniki magnezita, ki so veliko večji kakor oni na Angleškem. Kakor je izvedel naš dopisnik, se namerava v kratkem ustanoviti novo delniško društvo „Neretva" z glavnico 3 milijonov kron, ki bo eksploatiralo te rudnike. Tudi neka ameriška družba se interesira za te rudnike.

= **Nova tvornica cementa.** V Omišu v Dalmaciji bo zgrajena nova tvornica cementa. Delniška glavnica znaša 40 milijonov kron. Financiranje izvrše rojaki Južne Amerike, na čelu jim Dalmatinec Talavršič.

= **Železnica Krapina-Rogatec.** Ministrstvo saobraćaja je zagrebški družbi „Pruga" dovolilo, da izvrši predpriprave za gradnjo normalne železnice od postaje Krapina v hrvatskem Zagorju do postaje Rogatec lokalne železnice Grobelno-Rogatec.

= **Argentinska pomoč Avstriji.** Argentinska vlada je 27. avgusta t. l. sankcijonirala zakon glede dovolitve kredita v znesku 5 milijonov pesos za avstrijsko vlado v svrho olajšanja bede dunajskega prebivalstva. Ta kredit omogoča avstrijski vladi, da nakupi v Argentiniji živil in obleke za otroke. Pet milijonov pesov je približno 460 milijonov avstrijskih kron.

= **Trgatev** v Slovenskih goricah bo letos bolj zgodna kakor lansko leto. Grozdje je že zrelo, pridelek bo obilen in dober. Vkljub temu pa cene ne padajo, ampak celo rastejo.

= **Jabolka** v mariborski okolici so letos sijajno obrodila, dočim je bilo preteklo leto malo jabolk.

= **Podaljšanje roka za subskribcijo akcij Jugoslovanske Medice** je podaljšan do 15. t. m., da se tako omogoči subskribcija tudi lekarnarjem iz zasedenega ozemlja in oddaljenejših krajev.

= **Zvišanje železniških tarifov v Avstriji.** Avstrijsko prometno ministrstvo pripravlja naredbo, s katero se zvišajo vozne tarife na državnih železnicah za 100 %.

= **Projekt železnice Murska Sobota-Ormož.** Pretečeni teden se je vršilo v Mariboru zborovanje interesentov za zgradbo železnice Murska Sobota-Ljutomer-Ormož — takozvane prekmurske železnice. Karl grof Chorinsky je podal na zborovanju obširno sliko o projektu te železnice, katera naj bi tvorila glasom sentžermenske konference del svetovne tranzitne proge Gdansko-Bratislava-Reka ter nas zajedno gospodarsko zbližala s Prekmurjem; industrijalec Viktor Kukovec pa je naglašal potrebo takojšnjega pričetka del iz gospodarskih razlogov. Zbor je soglasno sprejel resolucijo dr. Stückerja, po kateri se naj brez odloga store potrebni koraki pri deželni vladi v Ljubljani kakor tudi pri centralni vladi v Beogradu v svrho dovoljenja koncesije za zgradbo in izdatne subvencije za prva dela.

= **Regulacija Save.** V saobraćajnem ministrstvu se izdeluje načrt za regulacijo Save. Predpriprave se prično še to jesen, tako da se bo moglo spomladi delati že s polno paro. Regulacijska dela bodo trajala tri leta. V Zagrebu se zgradi transportna luka, tako da bodo mogli parniki pluti čisto do mesta.

= **Afera pri karlovški industriji drv v Karlovcu,** ki je ceneje kupljene delnice prodala krapinski tvornici in s tem oškodovala delničarje, bo po poročilih izvestitelja rešena tako, da bodo vsi dogovori s krapinsko tvornico razveljavljeni. Karlovška industrija drv ostane kot samostojno društvo.

= **Za izkoriščevanje opija.** Kakor je izvedel naš poročevalec, se pripravlja fuzija več jugoslovanskih družb za pripravljanje drogerij in raznih suhih rastlin. Osnovati se namerava velika jugoslovanska družba za izkoriščanje opija in drugih zdravilnih rastlin, ki se vzgajajo pri nas.

= **Nakup deviz** in čekov pri nas. Razločevati je v prvi vrsti med nakupom deviz in čekov do 100.000 franc. frankov in nad to vsoto. Za nabavo deviz, oziroma čekov do 100 tisoč franc. frankov, je treba doprinesti za prodajo pooblaščenemu denarnemu zavodu potrdilo trgovske ali obrtniške zbornice, da je kupec protokoliran trgovec ali legalen obrtnik, potem podpisati pri denarnem zavodu obveznico, da bo uvozil v odgovarjajoči vrednosti potrebno blago v določenem roku treh mesecev in mora to dokazati z izvozno carinsko deklaracijo, ki jo je treba pokazati denarnemu zavodu po uvozu. Na ta način se lahko kupujejo tuje valute z izjemo n. avstr. in ogrskih kron do 100.000 franc. frankov in ne več kot enkrat na mesec. Za nabavo deviz nad 100.000 franc. frankov pa je treba poslati prošnjo generalnemu inšpektoratu ministarstva financija v Beogradu in priložiti različne dokumente tako o protokoliranju tvrdke, podaništvu, o izvrševanju obrti in tako dalje.

= **Podpiranje elektrizacije** na Solnograškem. Deželni zbor je dovolil v svrho elektrizacije dežele posojilo 50 mil. kron.

= **Živinski trg** v Nemčiji (26. avg.). Prešiči 4 do 6 tednov 70 do 100 mark, 6 do 8 tednov stari 120 do 160 mark.

= **Mednarodna železnična konferenca** se vrši v sept. v Bernu, kjer bodo razpravljali glavno o vprašanju prehoda žel. vozov iz ene države v drugo. Izdelati se hoče mednarodna konvencija za vporabo vagonov v mednarodnem prometu.

= **Pridelek sliv v državi.** Včeraj se nam je vrinila pomota v našo notico. Letošnji pridelek znaša šest milijonov kilogramov, kar odgovarja 600 vagonom in ne 1000, kakor je bilo pomotoma javljeno.

= **Kazni zaradi prometa z devizami.** Finančno minisrtstvo je kaznovalo več privatnih bank v Zagrebu, ki so prodajale tuje devize, ne da bi bile imele dovoljenje. Glede prometa z devizami se pripravljajo nove odredbe in se interesirani krogi nadejajo, da nastane v tej zadevi v kratkem jasnost, ki bo omogočila neoviran promet z devizami.

= **Borza.** Zagreb, 4. septembra. Dočim je bila včeraj kupčija z dolarji slaba, je bilo danes po njih veliko povpraševanje. Dosegli so tečaj 95 do 96 v prostem prometu. Pričakovati je, da bo vsled razvitka tečaja na Dunaju napram Zagrebu v ponedeljek znaten promet z dolarji. Povpraševalo se je tudi po izplačilu na Dunaj. Za včerajšnje tečaje danes ni bilo mogoče dobiti dunajskega izplačila.

Borze 4. septembra.

Dunaj, prosti promet, devize: Zagreb 240 do 260, Budimpešta 99 do 109, Praga 418 do 444, Varšava 99 do 111, dinar 960 do 1000, dolarji 240, lira 1130, leji 515 do 517, rublji 280, marke 526 do 531, francoski franki 1725, švicarski franki 4025 do 4030, funti 845. *Efekti* v prostem prometu: Kreditna 990, drž. žel. 3840, Alpine 4280.

Zürich, *valute.* Berlin 12.30, Holandska 194.35, Newyork 609, London 21.68, Pariz 42.30, Milan 28.25, Bruselj 44.85, Kopenhagen 87.50, Stockholm 122.50, Kristiania 88.50, Madrid 90.85, Bueros Ayres 230, Praga 990, Beograd 23.50, Zagreb 5.67½, Dunaj 2.75, Budimp. 2.45.

Frakfurt, devize. Amsterdam 1524.25, Newyork 232.75, Pariz 82.40, Dunaj 22.20. Zürich 821.50.

Trst, valute. Pariz 148.50, London 76.—, Newyork 21.50, Švica 352, Bukarešt 49.20, Zagreb 20.—, Berlin 43.70, Praga 35.—, Dunaj 8.50.

Vremensko poročilo.

Ljubljana 306 m nad morjem

Dan	Čas opazovanja ob	Stanje barometra v mm	Temperatura po C.	Veter	Nebo	Padavine v mm
3. sept	22. uri	738·4	19·8	sl. jgv.	dež	[illegible]
4. sept	8. uri	737·6	11·7	brez vetra	megla	
4. sept	15. uri	737·3	15·5	»	pol obl.	
Obir 2044 m nad morjem						
3. sept	22. uri	596·5	3·0	slab jugozap.	oblačno	[illegible]
4. sept	8. uri	596·0	2·0	sl. sev. zap.	»	

Srednja včerajšnja temperatura [illegible], normalna [illegible].
Vremenska napoved: Severno deževno vreme.

VITOMIR F. JELENC:

V boju z Albanci leta 1915.

(Konec.)

Ko smo izvršili razoroževanje, ki je trajalo skoro teden dni, smo krenili naprej; šele tedaj smo zvedeli, da je naša smer pohod na Drač in to preko Tirane.

V neprestanih praskah in borbah smo prodirali naprej, vsak dan smo imeli nekoliko spopadov z Albanci, ali v teku časa smo se že navadili na te kratke borbe, ki jih je naše topništvo vedno kmalu končalo. Na svojem prodiranju smo prišli do vasi Borove, ene največje albanske vasi, ki smo jih do sedaj videli; kakor ostale, bila je tudi ta prazna, niti ene žive duše nismo nikjer videli, par hiš je bilo porušenih od naših granat; nismo se ustavili v vasi, ker smo hoteli kar najprej preko zadnjih greben, ki so nas delili od Tiranske ravnine.

Ali ravno v Borovu smo doživeli nekaj, kar nas je potrdilo v prepričanju, da se mora z Albanci postopati samo z največjo silo. Naša vojska je bila že precej oddaljena od vasi in v raztegnjenih kolonah nadaljevala pot, za nami je bil samo še maloštevilen tren z municijo in rezervno hrano. Ta tren se je ustavil v vasi, da mezge malo odpočijejo in da jih nahranijo in napoje. Komaj so spremljevalci trena razbremenili mezge, odložili orožje, je začelo naenkrat pokati iz vseh hiš, kroglje so padale kakor toča, padali so vojaki, padala je živina, v kratkih trenutkih so bili pobiti vsi naši vojaki, ki so spremljevali tren, pobite vse mezge.

Naše zaščitne čete so v teku letele na pomoč, ali bilo je že prepozno, ko so prišli na morišče, je bilo že vse končano, obkolili smo z močnim kordonom vas in naši tolmači so klicali Albancem naj se vdajo, naj polože orožje, ali niti en glas jim ni odgovoril, vas je bila kakor izumrla. Vrgli smo v bližnje hiše par bomb, ki so eksplodirale, slabe albanske hiše, sezidane iz kamenja in blata so se sesule, ali nikdo se ni javljal; posamezni naši vojaki so se splazili do gumnov in jih zažgali, kmalu je vzplapolal ogenj na vseh koncih in krajih, in plamen je objel vso vas...

Tedaj pa je zadonelo iz vasi divje, blazno kričanje, iz gorečih hiš so planili tu in tam Albanci in hoteli pobegniti skozi naš kordon, ali točen strel je poravnal vsakega z zemljo. Začela je v ognju prasketati municija, kakor da se je vnelo veliko skladišče municije, eksplodirale so celo bombe, ki so jih imeli skrite Albanci po svojih hišah. Ali kmalu je potihnilo divje kričanje, ogenj je vpepelil vso vas, ostale so samo podrtije in kupi kamenja; koliko Albancev je našlo smrt v ognju, nikdo ni vedel, ali postopati smo morali tako, ako smo hoteli dati svarilen vzgled prebivalstvu, da ostane mirno . . .

Vedno globlje smo prodirali v osrčje Albanije in se nazadnje vendarle približali zadnjim grebenom, ki so nas delili od albanske ravnice, a ob enem tudi od najnevarnejšega albanskega plemena Matov.

Že leta 1913. je srbska vojska morala z največjo silo krotiti to divje pleme, zato smo tudi pričakovali tu odločnega odpora Albancev; in nismo se varali, kolikor bolj smo se približevali ozemlju, kjer so stanovali Mati, toliko pogostejše so bile praske z večjimi in manjšimi albanskimi oddelki, do velike borbe, ki je trajala ves dan, pa je prišlo pri starodavnem turškem samostanu Teki Baje Sultanija; nikakor se nismo mogli približati albanskim položajem, ki so jih branili z vso trdovratnostjo. Naše topništvo ni stopilo tu v akcijo, ker ni moglo zaradi neprehodnih potov slediti pehoti, ter je moralo po ovinkih nadaljevati svojo pot. Ves dan smo naskakovali položaje, ali do njih nismo mogli, ker smo dobivali od vseh strani ogenj. Ob devetih zvečer smo dobili povelje, da moramo po vsaki ceni zasesti albanske položaje; že ob desetih smo izvršili napad, ki se ni posrečil, a ob polnoči je naše desno krilo uspelo, da je po samem skalovju prišlo Albancem v bok. Izvršili smo še en napad in ob dveh po polnoči smo zavzeli grebene, ki vladajo nad Matom; še tekom noči je dospelo naše topništvo, ki je takoj zavzelo položaj in pripravili smo se na odločilno borbo.

Ali še predno se je zdanilo, so se pojavile bele zastave v prvi vasi plemena Matov, v Martinješu; poslali smo predstraže v vas, da se informirajo o vzroku; kmalu so se vrnili naši vojaki in pripeljali s seboj deputacijo odličnih Albancev iz plemena Matov, ki so izjavili, da se pleme Matov pridruži Essad-paši, da ga priznajo za svojega glavarja in naprosili naše poveljstvo, da ustavi nadaljno prodiranje vojske. Še isto jutro je dospel odposlanec Essad-paše, ki je potrdil izjavo glavarjev plemena Matov.

Essad-paši se je namreč posrečilo, da je zlomil odpor svojih nasprotnikov, organiziral svojo vojsko in postavil povsod svojo zanesljivo žandarmerijo.

Mi smo še nekaj dni ostali na položajih, iznad Mata in skozi naše vrste so se vračali Albanci v svoje domove, ves dan so prihajale cele procesije beguncev, ki so vodili s seboj živino, cela krdela ovac in koz, prašičev in govedo. Od tu smo odšli na planino Mali brat, ki vodi preko nje pot iz Tirane v Debar.

Tu smo ostali skoro mesec dni... Že v septembru je zapadel sneg, mi smo si že pripravili zimovnike, ker smo mislili, da ostanemo tukaj preko cele zime... ali v tem času so začela prihajati poročila o novem pohodu Avstrijcev in Nemcev v Srbijo.

In res smo dobili nekega dne povelje, da izročimo vzete položaje obmejnim stražam, a ves naš polk naj se koncentrira v Debru. Vedeli smo zakaj! Samo tega nismo vedeli, kam gremo, čeravno nismo imeli nobenih točnih poročil o razmerah z Bolgarsko, vendar smo vsi slutili, da se kmalu sestanemo z njimi. Naš polk se je zbral v Debru in tu smo ostali dva dni, da se pripravimo na dolgo pot do Skoplja.

V največji naglici smo marširali skozi Mavrove Hanove in po dveh dnevih prišli v Gostivar! Tu smo izvedeli kratko in strašno novico, ki nam je bila objavljena v povelju:

„Sinoči so Bolgari na vsej črti napadli brez vsake napovedi vojske Srbijo!“

Ko smo prišli v Tetovo, smo dobili šele točnejših poročil, zvedeli o prodiranju Nemcev in Avstrijcev, o zahrbtnem napadu Bolgarov pri Vranji, Krivi Palanki in Kumanovu. Med potjo od Tetova do Skoplja smo srečali že prve begunce iz Srbije, tu smo tudi srečavali dolge vrste avstrijskih zarobljenikov, ki so morali pred prodirajočimi sovražniki na albansko mejo.

Kolikor bolj smo se približavali Skoplju, toliko žalostnejši so bili prizori beguncev. Bežalo je pred Bolgari vse navprek, niti starci, niti žene niso hoteli pričakovati divjega sovražnika, ki je prinašal maščevanje za Begalnico...

Pred nami se je dvigal ponosni Dušanov grad na obali Vardara... a tam v daljavi se je čulo zamolklo gromenje topov... Vse ceste in polja so bila polna beguncev, tu je bil začetek dneva velike tragedije srbskega naroda, ki se je nadaljevala potem po albanskih planinah, na otoku Krfu in v Solunu...

Zjutraj na vse zgodaj smo dobili povelje, da zasedemo položaje nad Skopljem, da varujemo in branimo mesto.

Kako žalostna je bila slika, ko smo korakali po zapuščenih ulicah Skoplja, vse je bilo prazno, nikjer ljudi, kar jih ni pobegnilo, so se skrivali po hišah... otlo in zamolklo so odmevali naši koraki po praznih ulicah...

In ko smo z nadčloveškimi žrtvami in napori branili dohod na Kosovo skoro mesec dni, kdo je mislil, da nas vodi pot zopet nazaj v Albanijo, da se vidimo zopet z onimi krajii, ki smo jih zapustili kakor zmagovalci, da se sedaj povrnemo tja kakor begunci in izgnanci brez domovine...

Žalostna je bila ta pot na Golgoto ali verovali smo v vstajenje.

Sport in turistika.

st **Innsbrucker Sportverein v Ljubljani.** V sredo in četrtek, 8. in 9. septembra, vsakokrat ob pol 18. uri se vršijo na prostoru „Ilirije“ ob državnem kolodvoru internacionalne nogometne tekme med prvimi moštvi „Ilirije“ in Innsbrucker Sportvereina. Innsbrucker Sportverein je prvak Tirolske, prvorazredni klub ter je dosegel v prošli pomladanski sezoni med Wiener Skortklubom prvi dan 1:3, in drugi dan 1:5. Ker sta po rezultatih sodeč, obe moštvi precej enaki, obetajo biti tekme jako zanimive in zelo napete. Vstopnina: Sedeži I. vrste 24 K, II. vrste 16 K, stojišča 10 K, za člane in dijake (toda le v predprodaji) 6 K. Predprodaja vstopnic v drogeriji Kane, Židovska ulica, in pri tvrdki „Svetla“, Mestni trg, za sedeže in navadna stojišča, dijaška (članska) stojišča se bodo dobivale pri blagajni na prostoru „Ilirije“ v torek ob pol 18. do pol 20. ure. Tekme se bodo vršile ob vsakem vremenu. Blagajne se odpro eno uro pred začetkom tekme.

st **Nogometne tekme.** Jesensko nogometno sezono otvori S. K. Ilirija v nedeljo, dne 5. septembra, s tekmo proti rezervi. Ker je to prvič v sezoni, da tekmujeta prvo moštvo in rezerva med seboj, obeta biti tekma jako zanimiva. Začetek ob ½18. uri. Blagajna se odpre ob 17. uri. Vstopnina: sedeži po 10 K, stojišča brez izjeme po 4 K. — V sredo in četrtek na prostoru Ilirije Innsbrucker Sportverein — Ilirija I.

Lastnik in izdajatelj
Konzorcij „Jutra“.
Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

Mali oglasi.

Abiturijent realke z dobrimi izpričevali, želi vstopiti v primerno službo, najrajše v denarni zavod. Znanje srbohrvaščine, ruščine in nemščine. Ponudbe je staviti pod **„Vztrajnost“** na upravništvo «Jutra». 88 2

Zaboje in kante od ameriškega petroleja in **železne sode** kupi **Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica.** 96 10—1

Najstarejša slovenska pleskarska in ličarska delavnica IVAN BRICELJ, Dunajska cesta 16, se priporoča. Izvršitev točna, cene zmerne. 55 52—3

Urna in zanesljiva ženska, ki se v Ljubljani dobro spozna, dobi lep postranski zaslužek. Zglasi naj se v upravništvu «Jutra».

Suhe gobe, laneno seme, kumno ter vse druge deželne pridelke kupuje trgovina s semeni: **Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica št. 12.** 13 10—9

Pisalne stroje

Remington, Imperial, Century z latinico in cirilico ter vse strojne potrebščine 53 10—4
ima v zalogi
FRANC BAR,
Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5. Telefon 423.
Mehanična delavnica za popravila strojev.

Zahtevajte v kavarnah, gostilnah, brivnicah in javnih lokalih „JUTRO“

Kolporterja za Moste in Vič sprejme **uprava „Jutra“, Sodna ulica št. 6.**

ŠTAMPILJE PEČATI
GRAVEUR ANT. ČERNE LJUBLJANA DVORNI TRG 1
Katalog franko 6 13—3

Upravnik
za dnevnik v Mariboru se išče.
Ponudbe naj se sporoče upravništvu „Jutra“, **Sodna ulica 6.**

Tehnične potrebščine
priporoča 86 13—1
Odon Koutny
Ljubljana, Kolodvorska ulica 37.

Za 50letnico Jenkove smrti je priredila Tiskovna zadruga III. izdajo 65 4
Simon Jenkovih pesmi,
ki jih je nanovo uredil dr. Joža Glonar.
Knjiga velja broš. 10 K, vez. 15 K, po pošti pripor. K 1·80 več.
Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

M. Kuštrin
Ljubljana, Dunajska cesta 20,
Podružnica Maribor, Jurčičeva ulica 9
16 13—6 priporoča
Pneumatike za auto in kolesa
ter vsake vrste gumijeve predmete, izolirane žice za električno napeljavo, elektrotehnični material po najnižjih cenah.

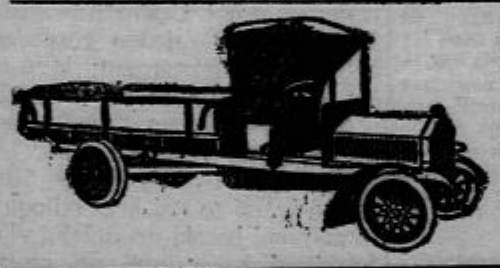

Telefon št. 470.

Priporočamo 23 3—3
trgovino z avtomobili, motorji, kolesi, vsemi deli in opremo ter pnevmatiko
J. Gorec, Ljubljana
Gosposvetska cesta 14.
Avtogaraža: Vegova ulica 8.

COSULICH-LINE Trst-Amerika
New York-Buenos-Ayres-Rio di Janeiro Santos-Montevideo. 94 17-1
Brezplačna pojasnila in prodaja vozних listov, za potnike iz Slovenije edinole pri:
SIMON KMETEC, LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 26.

K. PUČNIK :: krojaška tvrdka :: za dame in gospode
Sodna ulica 3 LJUBLJANA Sodna ulica 3
Najmodernejši kroji in najfinejše izdelovanje.

BALKAN delniška družba za mednarodne transporte.
Brzojavni naslov: Balkansped. 70 2
Ljubljana, Maribor, Beograd, Zagreb, Trst, Wien.
Spedicija vseh vrst. Sprejemanje blaga v skladišča. Zacarinjenja in zavarovanja. Mednarodni prevozi. Selitve s patent. pohištvenimi vozovi na vse strani.
Prvo ljubljansko javno skladišče spojeno s tirom južne železnice.
Največje domače spedicijsko podjetje v Jugoslaviji.

Natisnila Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.